

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Haandbog i Verdens-Historien. Første Deel

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Haandbog i Verdens-Historien. Første Deel", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 86. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1833_518A_1-txt-shoot-idm4232.pdf (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Moses og Pharao.

En af Jakobs ældste Sønner, *Levi*, havde allerede ved Flytningen til Ægypten en Søn ved Navn *Kahat*, og *Kahaths Søn, Amram*, fik med sin Frænke *Jochabed* to mærkværdige Sønner: *Moses* og *Aaron*. *Aaron* var ældst, men nævnes gierne sidst, fordi han fordunkles af sin Broder, hvis forunderlige Skæbne, fra Fødselen af, og hvis mageløse Bedrifter har gjort ham til den berømteste Stats-Mand og Skribent i hele Verden.

Israeliterne formerede sig nemlig ganske overordenlig i Ægypten og blev saare mægtige, men da baade *Joseph* og alle hans Brødre og hans Samtidige var døde, kom der en ny Konge paa Thronen som ikke kiendte *Joseph*, og han sagde til sit Folk: seer I ikke hvor talrige og hvor mægtige Israeliterne blive, saa de voxer os over Hovedet, derfor, lad os være *snilde*, saa de ikke, om vi fik Krig, skulde slaae dem til Fienderne, løsrive sig og vandre ud. I Følge heraf maatte Israeliterne med Svøben over Hovedet arbeide paa Fæstnings-Værker i *Pithom* og *Raamses*, og da de formerede dem ligefuldt og trivedes, da fik Ægypterne ret Vederstyggelighed til dem og plagede dem for Alvor, med alt det haardeste Arbeide ved Kalk-Brud og Tegl-Værker og andensteds, saa de blev rene Trælle. Derhos lod Kongen Ebræernes Jord-Mødre, *Sippora* og *Phua*, kalde og befoel dem at kvæle alle Drengene i Fødselen, men da de vare for gudfrygtige til det og undskyldte sig med, at de Ebraiske Kvinder var anderledes haardføre end de Ægyptiske og behøvede ingen Hjælp, da gav Kongen den Forordning at alle Ebræernes nyfødte Dreng-Børn skulde smides i Floden* **Moses I. 46. II. 1-2.**

87Nu traf det sig at *Amrams* Hustru kom i Barsel-Seng med en særdeles velskabt Dreng, som de derfor lagde Dølg-Maal paa et heelt Fjerding-Aar, og da de ikke kunde skjule ham længer, tog hans Moder en Vidie-Kurv, som hun tættede og digtede med Beg, og lagde Barnet i og satte ved Floden i det Grønne, stillende hans Syster paa Vagt et godt Stykke derfra for at see Enden. Imidlertid kom Kongens Daatter med sine Jomfruer ned til Floden for at bade sig, fik Syn paa Kurven, lod den hente og saae, da hun lukkede den op, et grædende Dreng-Barn. Da sagde hun medlidende: see, det er en af Ebræernes Dreng, og strax var hans Syster ved Haanden og spurgde, om hun ikke maatte hente en ebraisk Amme til ham? Jo nok, sagde Prindsessen, hvorpaa Pigen kom med Drengens egen Moder, og hende gav Prindsessen Barnet med de Ord: pas mig nu godt paa Drengen og am ham op, saa vil jeg betale dig for det. Siden, da han var afvant, tog Prindsessen ham til sig som sin egen Søn og kaldte ham *Moses* (Vanddru), thi, sagde hun, vi trak ham op af Vandet!

Efter lang Tids Forløb, da *Moses* var blevet stor, tog han sig sit Folks Trældom nær, og da han en Dag kom og saae en Ægypter prygle en Ebræer, og der, saavidt han kunde øine, Ingen var i Nærheden, slog han Ægypteren ihjel og grov ham ned i *Sandet*; men Dagen efter blev han Vidne til et Slags-Maal mellem to Ebræer, og da han sagde til den der havde Uret: hvi slaaer du din Næste, fik han til Svar: hvem satte dig til Høvding og Dommer over os, vil du kanskee gjøre ved mig som du gjorde ved Ægypteren igaar, du slog ihjel! Derover blev *Moses* bange, og da Rygtet kom for Kongens Øren og hans Liv stod i Fare, flygtede han ud af Landet til *Midian*, hvor han blev gift med Præsten *Jethros* Daatter *Zippora* og opholdt sig i mange Aar* **Moses II. 2.**

88Imidlertid døde den Ægyptiske Konge, og Gud hørde hvorledes Israeliterne sukkede og bad til ham under Aaget, og han kom sin Pagt ihu med *Abraham* og *Isak* og *Jakob*, og som *Moses* en Dag gik i Ørken, hvor han vogtede sin Sviger-Faders Faar, da blev han en brændende Torne-Busk vaer og saae med Forundring at Ilden gjorde den ingen Skade. Det gad jeg dog vidst, sagde *Moses* ved sig selv, hvordan det hænger sammen, men da han nærmede sig Busken for ret at syne den, da hørde han en Røst derfra, som sagde: *Moses, Moses!* kom ikke nærmere, men tag dine Skoe af, thi Grunden er hellig hvorpaa du staaer! Jeg er din Faders Gud, *Abrahams* og *Isaks* og *Jakobs* Gud! Da dreiede *Moses* sit Ansigt af Ære-Frygt, men Røsten blev ved og sagde: Jeg har seet mit Folks Lidelser i Ægypten og jeg har hørt hvor de vaande sig under Bødlernes Haand og Jeg kiender deres Kvide; derfor dalede Jeg ned, at udfrie dem af Ægypternes Haand, at udføre dem af samme Folks Land og at indføre dem i det store og deilige *Canaans* Land, som flyder med Melk og Honning! Saa vær nu du mit Sende-Bud til Kong Pharao og udfør mit Folk, Israels Børn, af Ægypten!

Hvad duer jeg til det, sagde *Moses*, og gjorde mange Indvendinger, men det nyttede ham ikke; Herren gav ham Tegn at gjøre for Israels Børn og for Kong Pharao, til Vidnesbyrd om hvem der sendte ham, og da han desuagtet undskyldte sig med sit lave Mæle og sin daarlige Udtale, og vilde ikke troe at Han som giver alle Mund og Mæle kunde raade Bod derpaa, da blev Herren vred og sagde: nu da, saa veed Jeg dog, din Broder *Aaron* kan tale for sig, og han skal gladelig komme dig imøde, og han skal være din Mund og du skal være hans Orakel, og hils du Pharao fra Herren, at han lader *min Første-Fødte*, Israel, fare til min *Dyrkelse*, eller det koster hans *Første-Fødte* Livet* **Moses II. 3-4.**!

89*Moses* gav sig nu paa Vei til Ægypten, hvor Herren havde sagt ham, de var alle døde som stod ham efter Livet, og han mødte rigtig sin Broder *Aaron* i Ørken, og da de rygtede Herrens Ærende i Kredsen af Israels Oldermænd og gjorde Tegnene efter Hans Ord, da troede Folket dem og blev glad, bøiede sig og tilbad Gud som besøgte Israel.

Moses var dengang firsindstve Aar og Aaron tre Aar ældre, og Brødrene stædtes ind for Pharaos og hilsede fra Herren Israels Gud, som sagde: lad mit Folk fare at de kan holde Høitid for mig i Ørken! Men Pharaos svarede: hvem er det, der befaler mig at lade Israels Børn fare, den Herre, ham kiender jeg ikke og Israel lader jeg ikke fare. Vel sagde Brødrene: det er os som *Ebræernes* Gud har sat Stævne, derfor lad os gaae tre Dages Reise i Ørken og offere til Herren vor Gud, at ikke Død og Ulykke skal ramme os; men Kongen sagde til dem: Moses og Aaron! hvi synke I Folket fra deres Arbeide, gaaer eders Vei, og lad hver passe Sit! Derhos befoel Kongen sine Lade-Fogeder og Skrивerne, at der ei længer maatte leveres Folket *Straa* til Tegl-Værket, men at de skulde selv samle *Straa* og desuagtet levere samme Antal Steen daglig, thi, sagde Kongen, de har det for mageligt, derfor raabe de paa, de vil ud og offere til deres Gud, men derfor skal I sætte de Karle i Skrue, saa de faae andet at tænke paa end at høre efter Snak! Ordren blev ogsaa nøiagtig fulgt, saa Folket maatte løbe Landet om for at samle *Straa*, og da det kom til at skorte paa Tallet af Tegl-Steen, maatte *Skrивerne*, som selv var Israeliter, smage Pidsken, og det hjalp ikke at Skrивerne gik til Kongen og sagde: hvi handler Du saaledes mod dine Undersaatter, Man giver os intet *Straa* men kræver dog ligemange Steen, og os, dine Betjenter, pidsker Man, og det er jo *uretfærdigt*; thi Kongen svarede blot: I dovner, I driver, derfor siger I: vi vil gaae hen og offere til vor Gud, men gaaer I nu hen og gjør Gavn, 90 *Straa* faaer I Intet af, men Tallet paa Tegl-Stenene maa være fuldt. Da Skrивerne kom ud fra Kongen og mødte *Moses* og *Aaron*, da sagde de til dem: Gud straffe eder, som I har gjort os til en Brand i Pharaos og alle hans Tjeneres Næse og har givet ham Sværdet i Haanden til at dræbe os. *Moses II. 5-7.*

Mismodig klagede nu Moses sin Nød for Herren, men Herren sagde: du skal nok faae at see, hvordan Jeg lærer Pharaos at skyde efter med begge Hænder, ja, af al sin Kraft at drive paa Folket, saa de rømme Landet. Du skal staae som en Gud for Pharaos og Aaron som din Prophet, derfor siig kun til ham Alt hvad Jeg befaler, thi naar han ikke vil høre, da er det Mig som gjør ham haard, for at mine Vidunder og Jær-Tegn skal blive mange i Ægypten, og alle Ægypter skal lære, at Jeg er en Herre, hvis Haand kan række dem og føre mit Folk ud midt for deres Næse!

Nu traadte da Moses og Aaron frem for Pharaos og gjorde det første Tegn, i hans og hele Hoffets Paasyn, i det Aaron smeed sin Kiep paa Gulvet og den blev til en Slange. Da lod Pharaos sine kloge Mænd og Hexe-Mestere kalde og de gjorde det Samme med deres Tryllerier og satte derved Mod i Pharaos, skiøndt Aarons Kiep opslugde deres!

Næste Morgen, da Pharaos med Følge gik ned til Floden, mødte Moses og Aaron ham, efter Herrens Befaling, gientog i Hans Navn Begiæringen om Orlov for Folket og sagde: til Beviis paa hvem der sendte os, skal nu alt Vandet i Floden, i Søer og Kanaler og selv i Krukker og Spande forvandles til Blod, saa Fiskene døde og Folkene væmmes ved Nil-Vand! Derpaa slog Aaron med sin Kiep i Vandet og det blev til Blod, saa Ægypterne maatte grave efter Vand for at faae Noget, de kunde drikke, men Hexe-Mesterne eftergjorde ogsaa 91den Konst, og da Pharaos saae det, gik han hjem og ændsede det ikke.

Otte Dage efter kom Moses og Aaron igien til Pharaos og forkyndte ham, at hvis han ei lod Folket fare og dyrke deres Gud, da skulde der vrимle af Frøer i Floden og paa Landet og i alle Huse, i Sove-Kamre, Deign-Truge og Bager-Ovne, ja, de skulde hoppe paa Kongen selv og alle hans Hof-Mænd. Og see, det skedte, saasnart Aaron udtrakke sin Stav, og vel eftergjorde Hexe-Mesterne ogsaa denne Konst, men det gjorde kun Ondt værre, saa nu lod Pharaos Brødrene kalde og sagde: beder for mig til Herren, at jeg og mit Folk bliver Frøerne kvit, saa maa eders Folk fare frit og offere til Herren! Velan! sagde Moses, naar vil du, at Frøerne skal forsvinde, saa de findes kun i Floden? Til i Morgen, sagde Pharaos. Som du vil, sagde Moses, for at du kan see, hvem der er Enevolds-Herren!

Det skedte ogsaa, men saasnart Pharaos fik Stenen fra Hjertet var han lige trodsig, derfor slog Aaron med sin Kiep i Støvet, saa det blev til Gnidder og Gnidderne mylrede baade paa Folk og Fæ, og Hexe-Mesterne, som søgde at eftergiøre Konsten, kunde ikke, saa de sagde selv til Pharaos: her har Gud en Finger i, men han ændsede det ikke. *Moses II. 7-8.*

Da mødte Moses atter Pharaos, en Morgen tidlig, han gik ned til Floden, og hilsede fra Herren sigende: lad mit Folk fare at de kan dyrke mig i Ørken; ellers skal Landet og alle Huse vrимle af Spy-Fluer, og det skal skee i Morgen Dag, og Jeg vil sætte Skiel mellem mit Folk og dit Folk, saa i Gosen-Land skal Ingen af de Fluer findes, for at du kan see, Jeg er Herren, al Jordens Gud! Pharaos trodsede og Plagen kom, saa Man var nær ved at forgaae af Fluer, hvorpaa Pharaos lod Brødrene kalde og sagde: I skal faae Lov at offere 92 til eders Gud her i Landet. Nei, sagde Moses, det gaaer aldrig an, thi vore Slagt-Offere vilde være saadan en Vederstyggelighed for Ægypterne at de stenede os, men vi vil offere tre Dages Reise herfra i Ørken, som Herren har sagt. Velan! sagde Pharaos, saa langt maae I gaae men ikke længere, beed nu kun for mig! Det vil jeg ogsaa, sagde Moses, naar saa kun Pharaos ei skuffer mig igien og nægter os Tilladelsen. Moses bad, og Plagen ophørde, men Kongen trodsede.

Da lod Herren Moses forkynde Pharaos *Kvæg-Syge* trindt i Riget, undtagen i *Gosen-Land*, og den kom, men netop fordi Kvæget ikke døde i *Gosen-Land*, kaldte Pharaos Plagen et Tilfælde og regnede den ikke.

Da lod Herren Moses tale til Pharaos og kaste en Haandfuld Aske i Luften for hans Øine, til Bylder baade

paa Folk og Fæ, og selv Troid-Mændene fik Bylder, men det regnede Pharao ikke heller.

Da sagde Herren til Moses: mød nu Pharao i Morgen tidlig og hils ham fra Ebræernes Gud, som siger: lad mit Folk fare til min Dyrkelse, eller det skal svide til dit Hjerte og til dit Folks, thi nu slaer Jeg Dommedags-Slag, skiøndt Jeg gjemmer dig for at aabenbare min Kraft paa dig og vorde navnkundig trindt om Land! I Morgen sender Jeg et Hagel-Veir, hvis Lige Man aldrig saaer før i Ægypten, derfor skynd dig og lad dit Kvæg drive hjem, thi Alt hvad der findes ude naar Uveiret kommer, baade Folk og Fæ, er dødsens. Som sagt, saa gjort, thi skiøndt Endeel af de Store blev bange og lod deres Kvæg drive hjem, saa trodsede dog Kongen, til Hagelen kom, med Torden og Lynild, og anrettede en Ødelæggelse paa Folk og Fæ, paa Træer og Sæd, hvortil Man aldrig saaer Magen. Da først lod Pharao Moses og Aaron kalde og sagde til dem: nu bekiender jeg min Synd, Herren har Ret og jeg og mit Folk er de Ugudelige, men beder nu kun for mig til Herren, at Torden-Veiret maa gaae over og Hagelen standse, 93saa maae I fare med Fred, jeg vil ikke forholde eder! Velan! sagde Moses, naar jeg gaaer ud af Byen, skal jeg opløfte mine Hænder til Himlen, og Uveiret skal standse, for at du kan see, at Herren eier Landet; men jeg veed nok det er endnu kun Tant med din og dine Hofmænds Gudsfrygt—Moses II. 8-9..

Moses spaaede ret, thi Uveiret standsede men Pharao trodsede, hvorpaa Moses igien bragde Kongen Herrens Ord, saa lydende: Jeg har forhærdet baade dit og dine Raadherrers Hjerte, for at I skal være mine Vidner for eders Børn og Børne-Børn om mine Jærtegn og mine Slag i Ægypten. Med det Samme forkyndte Moses, at næste Dag skulde Landet myldre af Græs-Hopper, saa der blev ikke en bar Plet tilsyne, og de skulde fortære paa Marken Alt hvad Hagelen havde levnet, og Moses gik derpaa sin Vei, men han blev hentet tilbage, fordi Pharaos Hofmænd sagde til deres Herre: er Anstøds-Stenen værd at holde paa, siden Du ikke vil lade de Mennesker fare hen og dyrke deres Gud, eller lyster dig at høre at Ægypten gaaer til Grunde? Velan! sagde nu Pharao til Moses og Aaron, I skal have Lov til at reise hen og dyrke eders Gud, men Hvormange gjælder Reisen? De Gamle med de Unge, sagde Moses, og Piger saavel som Drengene, med samt Kiør og Faar, thi det er en Høitid for Herren vi skal holde! Og saa skal jeg sende Trodset bagefter, sagde Pharao, ikke sandt? Sikkerlig, naar jeg gjør det, da er Herren med eder, men det er jo klart, I har Skielmen bag Øret; derfor, ikke saa, men Mandfolkene skal faae Lov at reise, det er hvad I selv har forlangt. Dermed lod Kongen dem jage paa Dørren men Herren bød Moses udrække sin Haand over Ægypten, og lod det saa blæse fra Sønden, saa næste Morgen var Landet oversaaet med Græs-Hopper, og de gjorde Beskeed med Spelten og Hveden, ligesom Hagelen havde gjort med Bygget og Lin-Sæden, saa der blev ikke et grønt Blad eller en Græs-Pile —II. Moses 10..

Nu faldt vel Kongen til Føie, mens Moses bad og Vinden fra Nord-Vest drev Græs-Hopperne ud i det røde Hav, men da fik Pharao sit Steen-Hjerte igien, og Herren lod da med Uveir et tykt Mørke ruge over Ægypten i tre Dage, saa Ingen kunde see en Haand for sig og Ingen vovede sig op af sit Leie, men hos Israels Børn var det lyst. Derpaa lod vel Pharao Moses og Aaron kalde og sagde, de maatte gaae hen og offre, naar de blot lod deres Kiør og Faar blive tilbage, men dertil svarede Moses: vil Du da give os Slagt-Offere? nei, ikke saa, alt vort Kvæg maa følge med os, saa der bliver ikke et Been tilbage, thi af vor Hjord skal vi tage vore Slagt-Offere og vi veed desuden ikke Rede paa vor Guds-Dyrkelse før vi komme hen, hvor vi skal. Da sagde Pharao: pak dig, og vogt dig, at du ikke mere kommer for mine Øine, thi den Dag jeg seer dig igien, skal du døe! Det var et sandt Ord, sagde Moses, jeg kommer ei meer for dine Øine, thi saa siger Herren: ved Midnats-Tide giennemfarer Jeg Ægypten og afliver alt det Første-Fødte, fra hans Første-Fødte som sidder paa Thronen til Slavindens Første-Fødte som staaer ved Kværnen, og til Kvægets Første-Fødte, og der skal reise sig et Skrig i Ægypten, som hverken før eller siden; men hos Israels Børn skal end ikke en Hund bjæffe, for at du kan see, hvad Forskiel Herren gjør mellem Ægypter og Israeliter, og disse dine Tjenere skal komme og kaste sig i Støvet for mig, sigende: drag ud med hele det Folk Du staaer i Spidsen for, som jeg da ogsaa gjør.

Med disse Ord forlod Moses Pharao i Vrede som en stor Mand baade i Kongens og alle hans Tjeneres Øine, og han befalede alle Huus-Fædre blandt Israels Børn at laane 95Sølvtoi og Guldtøi og Klædemon, hver af sin Nabo, og at slagte hver sit Lam, stege det heelt og holde Maaltid med alle deres Huus-Folk, staaende reiseferdige med deres Vandrings-Stave, men Lammets Blod skulde de stryge paa Dør-Stolperne og hele Karmen til et Kiende-Mærke. Det skedte, Dagen gik og ved Midnats-Tide opløftede sig det store Skrig over hele Ægypten, for der var et Lig i hvert Huus, og Kongen stod op med alle sine Tjenere og lod Moses og Aaron kalde, midt om Natten og sagde: reiser eder og farer afsted hen at dyrke eders Gud, og tager Alt med eder, baade Folk og Fæ, og beder godt for mig! Ægypterne drev ogsaa af al Magt paa Afreisen sigende: vi er alle dødsens, saa *Israeliterne* kom ud i en Hast, 600000 Mand i Tallet, og drog fra Ramses til Succoth paa Veien til det røde Hav og leirede sig i Etham ved Ørken, og Herren ledsagede dem i en *Sky-Støtte* om Dagen og i en *Ild-Støtte* om Natten. Men da de laae i Etham, taledes Herren til Moses og bød ham føre Folket tilbage ad og slaae Leir mellem Migdol og Havet, thi, sagde Herren, saa tænker Pharao, I er blevet *vildfarende* i Ørken og Jeg forhærder ham, saa han forfølger eder og Jeg indlægger mig Ære paa ham og hele hans Krigs-Hær, til et Vidnesbyrd for alle Ægypter at Magten er min—Moses II. 10. 11. 14..

Saasnart det nu blev Pharao meldt, at Israeliterne var i Flugten, da blev baade han og hans Raadgivere anderledes tilsinds og sagde: det var dumt, vi satte dem paa fri Fod istedenfor at bringe dem under Aaget. Desaaarsag rustede Kongen sig i en Hast og forfulgte Israeliterne, med *sexhundred* Strids-Vogne, hele Rytteriet og Landets Høvdinge, og naaede dem i deres Leir paa Fælleden ved Havet ligeoverfor Baalsephon,

og da Israeliterne slog deres Øine op og saae at den Ægyptiske Krigshær var dem i Hælene, da blev de for6skrækkede og skreg paa Herren og sagde til Moses: var der ikke *Grave* nok i Ægypten siden du førde os ud at falde i Ørken, og var det ikke hvad vi sagde til dig: lad os heller trælle for Ægypterne, thi det er dog bedre end at døe i Ørken! Da sagde *Moses* til Folket: fatter Mod og staaer stille og seer paa Redningen fra Herren, thi disse Ægypter som I seer idag, skal I aldrig see mere evindelig, Herren selv vil kæmpe for eder og I skal tie. Herren havde nemlig sagt til *Moses*: hvi raaber du saa høit paa mig, siig blot til Folket at de skal brække op, og tag du Staven i din Haand og ræk den ud over Havet, saa skilles det ad og Israel gaaer tørskoet over, men naar Pharaos Hjerter Jeg har forhærdet, sætter efter, da slaar Jeg mig til Ridder paa ham med hele hans Krigshær, hans Vogne og hans Ryttere, saa alle Ægypterne skal see, hvem der raader! *Sky-Støtten*, som ellers gik foran Israeliterne, hævede sig nu ogsaa og stillede sig bag dem, mellem deres og den Ægyptiske Leir, og Natten faldt paa med Mulm og Mørke, saa Hærene stødte slet ikke sammen, og da Moses udrakde sin Haand over Havet, lod Herren det blæse op med en flyvende Storm fra Søndens hele Natten, saa Vandet skildtes ad og Israeliterne gik tørskoede paa Havets Bund med Bølge-Mure paa begge Sider. Ægypterne fulgte vel efter til de kom midtvejs i Havet, og det var i Morgen-Stunden, men da saae de et Glimt af Herren i *Ild-Støtten* bag Skyen og der foer en Skræk i dem, og Vognene gik i Staa og det lød fra alle Sider: lad os vende *Israel* Ryggen, thi Herren strider for dem mod Ægypterne! Men see, da udrakde Moses, paa Herrens Ord, sin Haand over Havet, og Vandet kom igien og overraskede de flygtende Ægypter, med alle deres Vogne og Ryttere, saa de fandt deres Grav i Bølgerne og der kom ikke et levende Øie af dem tilbage.

Da Israeliterne saae dette Størværk af Herren, da kom der Ære-Frygt over dem og de slog Lid til deres Gud og til 97Hans Tjener Moses, og istemte med Fryd en Seiers-Sang, som Moses gjorde, til den Herres Ære, der banede Vei for sit Folk giennem Havet, og henveirede med sit Aande-Pust de trodsige Kæmper, ja, sænkede dem som Steen og som Bly i de rullende Bølger! Sangen sluttede med de blideste Udsigter til en lykkelig Reise, Folkene forbi, som skjælv for Israels Gud, til Odels-Bjerget, hvor hans Helligdom skulde kneise og Hans Throne staae fra Slægt til Slægt evindelig *Moses II. 14-15..

Hele denne mageløse Tildragelse pleier Man vel nuomstunder i Verdens-Historien enten reent at overspringe eller at fremstille paa fri Haand, som en Hverdags-Hændelse, men det Sidste er at forfalske Historien og det Første er at lemlæste den; thi der er for os og for hele Menneske-Slægten ingen vigtigere Begivenhed i hele Old-Tiden, end den, hvorved *Ebræerne* brød ud af det Ægyptiske Fange-Taarn og tog med sig hvad Sølv og Guld de havde laant af de hovedrige Gniere. Denne Begivenhed maae vi nemlig takke for, at det store Levnets-Løb, der ved Christendommens Hjælp er fortsat til os, ei afbrødes maaskee alt i Ægypten, hvor der jo dog er "*Grave* nok," men allenfalds med Roms Indtagelse af Barbarerne, saa heller end at *tyvte Ebræerne*, for Alt hvad de baade *legemlig* og *aandelig* tog til Laans i Ægypten og glemde at bringe tilbage, skulde Man heller juble over hvert Gran, der ene paa en saadan Maade kunde komme Menneske-Slægten til Nytte, uden at inklade sig paa det ligesaa unyttige som ubesvarlige Spørgsmaal, om hver enkelt Israelit kunde fuldelig hjemle sig hvad han udførde.

Denne Hvers egen og de Ægyptiske Pose-Kigeres Sag vil vi derfor lade staae ved sit Værd, og naar Man støder sig over Plagerne og over hele *Jehovahs* underfulde Kamp for 98sit Eiendoms-Folk, da er det her som altid vort første Svar, at det er naturligviis ingen Troes-Artikel for Andre end dem der finde Historien *troværdig*. Saavel ved sin Omstændelighed og sine levende Farver, som ved sin Overeensstemmelse med Alt hvad vi ellers veed om Tilstanden i det gamle Ægypten, ligner imidlertid Beskrivelsen paa et Haar Beretningen af et *Øien-Vidne*, og dette Vidne er, efter *Ebræernes* troværdige Forsikkring, ingen Ringere, end Helten selv, deres gudfrygtige, mageløse Befrier og Lovgiver *Moses*, saa der hører meget til at tænke, han skulde fortalt vitterlig Usandhed om sit Liv og sine Bedrifter, der maae have været store og glimrende nok til at taale Lyset i deres sande Skikkelse. Havde virkelig Han som skabde Verden, derved enten udtømt sin Kraft eller tabt sin Ret til at gjøre underlige Ting, da fulgte det vist nok af sig selv, at han siden lod det være, men til saa barnagtige Indfald er vi dog vel nu for gamle, og, forudsat, at Gud endnu i Moses Tid kunde gjøre Mirakler, synes Resten ganske i sin naturlige Orden; thi at det Folk, af hvem *Christus* og *Christendommen* skulde udspringe, kunde være Mirakler værd, tør Man dog nok paastaae, og at Ægypterne holdt paa hvad de havde, saa der maatte *Overmagt* til at udvryste Israel af deres Hænder, kan ingen Kyndig tvivle om. Det Fornuftigste vilde derfor sikkert være, høilig at beundre Forsynets vise og velgiørende Styrelse, hvorved Israels Hyrde-Stamme indførdes i Ægypten, for der at opvoxe til et Stats-Folk, og siden udførdes til i Palæstina at rygte sit for hele Menneske-Slægten mageløs vigtige Kald; thi det var en Kæmpe-Plan, der ligesaa vel maatte Almagt til at udføre som Alvidenhed til at lægge.

Da nu den *Mosaiske* Fortælling selv er baade det Klareste og Troværdigste vi veed om Israeliternes Ophold i Ægypten og Udgang derfra, vilde det være aldeles bagvendt andensteds at søge enten nærmere Oplysning derom, eller Be99styrkelse derpaa; men derimod kan vi af den forklare os Meget i de Ægyptiske Old-Sager, som ellers bliver mørkt, og der vil, iblandt Andet, som vi alt har bemærket, opgaae et ganske nyt Lys over det mærkværdige Landskab *Arsinoe* eller *Fayum*, naar Man betragter det som *Gosen-Land*. I *Teglsteens-Pyramiderne* vil Man da see Mindes-Mærker af Israeliternes Trældom, i det med Flid forstyrrede *Horn-Tempel* (Kar-Kerun) uden Hieroglypher, ventelig en *Jehovahs* Helligdom, og i Labyrinthens maaskee finde de tolv Patriarkers Begravelse, ligesom Man da først vil kunne forstaae, hvi den nordligste Tvær-Dal mellem de østlige Bjerge, der begynder ei langt fra *Kairo* og fører til Land-Tungen *Suez*, endnu fører Navn af

Vildfarelses-Dalen; thi kun saalænge Man søger Gosen-Land ved *Heliopolis* er baade det og hele den Mosaiske Fortælling uforklarlig.

At for Resten det *Jødiske Sagn* om Opholdet i *Ægypten* og Udgangen derfra har været omstændeligere end den Mosaiske Beretning, er naturligt, og vi finde Spor deraf saavel hos *Josephus* som i det *Ny Testamentes* Skrifter, uden dog historisk at kunne lægge Vægt derpaa. Naar *Stephan*, i Apostlernes Gierninger, siger at *Moses* blev oplært i al *Ægypternes Viisdom*, da fristes vi vel ikke til at tvivle om Rigtigheden deraf, men det er kun fordi det egenlig følger af sig selv, da Prindsessen opdrog ham som *sin egen Søn*, og naar Apostelen *Paulus* skriver, at de Trold-Mænd der bestreed *Moses*, hedd *Jannes* og *Jambres*, da er det kun for de *Christne*, med deres særegne Forestillinger om Apostolisk Oplysning, meer end et løst Rygte. Naar endelig *Josephus* ene fortæller Adskilligt om *Moses* Skæbne og Bedrifter, da er vel det Mærkeligste derved, at det Altsammen hverken gjør fra eller til i Israeliternes Historie, men dog bør det vides, thi Navnet *Thermuthis*, som han tillægger Prindsessen, er ogsaa fundet i en Ind100skrift paa ovenmeldte gaadefulde *Horn-Tempel*, og det er mærkeligt, at han baade nævner *Pyramider* og *Kanaler* mellem hvad Israeliterne plagedes med og siger, de blev *tvungne* til at lære allehaande Handværker, og det klinger slet ikke urimeligt men kun lidt sært, hvad der fortælles om Heltens Skæbne og Bedrifter, mens han var i Kongens Gaard. Det hedder nemlig, at han, tre Aar gammel, knæsattes af Kongen, som var sønneløs, og fik Diademmet at lege med, men traadte paa det, hvad en af *Præsterne*, som var nærværende, tog for et ondt Varsel og raadte til at dræbe ham, men at siden, da *Æthioperne* hærgede Landet og slog *Ægypterne*, fik disse det Orakel-Svar, at de skulde seire ved Hjælp af en *Ebræer*, hvorpaa de tog *Moses* til Høvding, som ikke blot frelste Landet, men hjemsøgte *Æthiopernes* Hovedstad *Saba* eller *Meroe*, og indtog den ved Hjælp af Prindsessen *Tharbis*, som blev forelsket i ham. Mærkeligt er det ogsaa i denne Henseende at der virkelig ensteds i *Moses* egne Bøger staaer, at han havde en *Æthiopisk Hustru* *Josephs Oldsk. II. 9. 10. *Moses* IV. 12..

Dog, langt vigtigere er det os at vide, naar omtrent *Moses* levede, og det er i den Henseende klogest at begynde med det Spørgsmaal, hvorlænge rimeligviis det *Jødiske Folke-Liv*, der var saagodtsom endt før *Kyri Tid*, maa have varet; thi hvad enten vi spørge: hvor gammel omtrent *Carthago* blev, eller hvorlænge der var imellem *Lykurgs* og Grækernes *borgerlige Død*, eller mellem *Romulus* og *Republikens* Undergang, faae vi immer samme Svar: *sex, syvhundrede* Aar, hvad altsaa bliver det rimelige Tids-Rum for enhver Stat i Old-Tiden, der levede sin Alder ud. At dette nu var Tilfældet med den *Jødiske Stat*, viser dens Historie os klart, og senere end 1250 f. Ch. kan vi da aldrig med Rimelighed tænke os Udgangen af *Ægypten*; men 101det maa ogsaa omtrent blive Tids-Punkten, thi, efter Christi Slægt-Register hos *Mathæus*, nedstammede *Zorobabel*, *Kyri* Samtidige, i *etogtyvende* Ledd fra *Nahesson*, en af *Judas Stam-Fyrster* ved Udgangen af *Ægypten* og Svoger til *Aaron*, hvad, efter tre Ledd paa et Aarhundrede, giver samme Tal, og dermed stemmer Efterretningen hos *Moses*. Er nemlig *Abraham* født omtrent 1700 f. Ch. da kom *Jakob* til *Ægypten* ved 1400, *Joseph* døde ved 1350 og *Moses* kan da ei have været 80 Aar, før omtrent et Aarhundrede efter, altsaa 1250.